

ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550

Reflection of Thai Society in Kanokphong Songsomphan's Short Stories during 2005 - 2007

Qin Siyan

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Graduate Student, Master of Arts (Communicative Thai as A Second Language)

The Graduate School of Huachiew Chalermprakiet University

E mail: 1292974324@qq.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 จำนวน 40 เรื่อง และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 ได้แสดงให้เห็นภาพสังคมไทย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นอยู่ ด้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านในสวน เป็นครอบครัวใหญ่ในอดีต เมื่อลูกหลานเติบโตได้ย้ายออกไปจึงกลายเป็นบ้านร้างในปัจจุบัน ด้านประกอบอาชีพ คนไทยมีอาชีพเป็นเกษตรกร ในด้านการคมนาคมมีความแตกต่างตามสภาพของชนบทและในเมือง ชนบทใช้การเดินทางทางน้ำเนื่องจากมีความสะดวกสบาย ในเมืองการเดินทางรวดเร็วแต่สับสนวุ่นวาย 2) ด้านความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย มีทั้งครอบครัวที่อบอุ่นและครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคูรัก มีผลกระทบต่อครอบครัวและการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว 3) ด้านคุณธรรม คนไทยมีความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การช่วยเหลือกัน 4) ด้านความเชื่อ คนไทยเชื่อเรื่องกรรม คนไทยเชื่อว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีความเชื่อเรื่องการเกิดและคนไทยยังมีความเชื่อเรื่องเทวดา 5) ด้านประเพณี คนไทยมีประเพณีพิธีกรรมไหว้พระเพื่อขอพร และมีประเพณีทำขวัญข้าว

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน เรื่องสั้น สังคมไทย

Abstract

This research objective was to analyze the reflection of Thai society in Kanokphong Songsomphan's 40 short stories written from 2005-2007 using the descriptive analysis method.

The study revealed that the reflection of Thai society in Kanokphong Songsomphan's selective short stories comprised five aspects, which are 1) Thai livelihoods: They got used to living in expanded families in agricultural areas, which have been deserted nowadays doing for their living as farmers. Transportation mentioned in each story depended on its location, urban or rural areas. In rural areas, people used boats which seemed

convenient for them whereas urban life was more complicated due to its urban traffic. 2) Relation between people: both warm and broken families were mentioned. Elderly people helped each other, maintaining their friendship. Relation between couples affected their family lives. 3) Morality: Thais were honest grateful to their benefactors, responsible, hardworking and generous. 4) Beliefs: people believed in Karma, good or bad deeds, which would return to the doers, reincarnation, impermanent of the world and divine beings. 5) Thai tradition: they offered food to monks or worshipped sacred things for making wishes. There was a rice worshipping ritual as well.

Keywords: reflection, short story, Thai society

1. บทนำ

การสร้างสรรคัวรรณกรรมบันเทิงคดีมีหลายลักษณะหลายประเภท เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย เป็นต้น สำหรับเรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีร้อยแก้วที่รูปแบบการดำเนินเรื่องมุ่งเข้าสู่ประเด็นหลักอย่างรวดเร็ว ต้นกำเนิดของเรื่องสั้นมาจากประเพณีการเล่านิทาน ซึ่งมักจะวางโครงเรื่องอย่างคร่าว ๆ แล้วเข้าสู่จุดสำคัญของเรื่องอย่างรวดเร็ว ดังนั้นลักษณะเด่นของเรื่องสั้นคือ มีเหตุการณ์หลักเพียงเหตุการณ์เดียว มีโครงเรื่อง นากและจำนวนตัวละครมากหรือน้อยก็ได้ มีระยะเวลาตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องไม่นานนัก (อวลีย์ มาศจรัส, 2544) ได้อธิบายว่า เรื่องสั้นเป็นบันเทิงคดีที่พัฒนาและเปลี่ยนแปลงรูปแบบมาจากนิทานประสมประสานกับแนวความคิดแบบตะวันตก เป็นงานเขียนที่แต่งขึ้นเป็นเรื่องมีขนาดสั้นและมีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแก่นเรื่องเดียว มีตัวละครน้อย เน้นพฤติกรรมของตัวละครในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมากกว่าจะติดตามพัฒนาการของตัวละคร เรื่องสั้นจะสะท้อนสังคมโดยการนำเสนอเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งสะท้อนค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของนักประพันธ์

กนกพงศ์ สงสมพันธุ์เป็นนักประพันธ์ที่เขียนเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือรางวัลซีไรต์ ประจำปี 2539 จากหนังสือรวมเรื่องสั้น “แผ่นดินอื่น” เขาเลือกใช้ชีวิตอยู่แถบเชิงเขาหลวง จ.นครศรีธรรมราช เพื่อสร้างสวรรค์งานเขียนจนกระทั่งเสียชีวิตในปี 2549 ในช่วงที่มีชีวิตมีงานเขียนตีพิมพ์ออกมามากมาย และยังได้รับรางวัลซีไรต์ด้วย จึงกล่าวได้ว่า กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ เป็นหนึ่งในนักเขียนหนุ่มคนหนึ่งที่กำลังจะพัฒนาตัวเอง ได้เปลี่ยนผ่านสู่มิติหนึ่งในการทำงานสร้างสรรค์วรรณกรรมและมีอิทธิพลต่อนักเขียนรุ่นน้องและคนรุ่นหลัง และเลือกใช้ชีวิตเพื่อเขียนหนังสือและผลงานที่ดี ๆ ออกมา (ขวัญยืน ลูกจันทร์, 2549)

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ นักเขียนเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2548 - 2550 เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจภาพสังคมไทยมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมและการวิเคราะห์แนวคิดในวรรณกรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

3.2 ศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์

3.3 คัดเลือกหนังสือที่ต้องการนำมาวิเคราะห์จากหนังสือรวมเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ โดยคัดเลือกได้จำนวน 5 เล่ม เป็นเรื่องสั้น 40 เรื่อง ได้แก่ โลกหมุนรอบตัวเอง รอบบ้านทั้งสี่ทิศ นิทานประเทศ กวีตาย คนตัวเล็ก

3.4 ศึกษาและวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550

3.5 รายงานผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 มีผลการวิจัยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

4.1 ภาพสะท้อนด้านความเป็นอยู่

ความเป็นอยู่ของคนไทยในเรื่องสั้น สะท้อนผ่านลักษณะของที่อยู่อาศัย การทำอาชีพ และการคมนาคมดังนี้

4.1.1 ที่อยู่อาศัย

เรื่องสั้น ได้กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของตัวละครที่อยู่ในชนบท เป็นบ้านในสวนซึ่งมีประวัติครอบครัวยาวนาน มีคนอยู่อาศัยจำนวนมากและอยู่กันอย่างอบอุ่นมีความรักต่อกัน ดังตัวอย่าง

บ้านพักของข้าพเจ้าเป็นบ้านในสวน...บ้านหลังนี้ที่สร้างมารวม 10 ปี ลูกหลานของบ้านต่างโยกย้ายออกไปมีชีวิตตามวิถีใหม่ในเมือง คิงแม่ชราให้ต้องพรากบ้านไม้หลังเดิม... ข้าพเจ้ามองเห็นมีประวัติศาสตร์แสนสั้น... ข้าพเจ้าเห็นการเกิดในบ้านหลังนี้และเห็นความตาย ข้าพเจ้าเห็นความรักและเห็นเด็ก ๆ เจียวัวร่วมกันอยู่ในบ้าน

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2548)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบทเป็นครอบครัวใหญ่และเป็นบ้านที่อยู่ในสวน คนไทยจึงดำรงชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก อยู่ห่างไกลกับผู้คน แต่ก็มีความอบอุ่นเพราะมีสมาชิกที่เป็นลูกหลานจำนวนมากอยู่พร้อมเพรียงกัน เมื่อเวลาผ่านไปลูกหลานเติบโตได้แยกย้ายออกไปมีครอบครัวและไปอยู่ที่อื่นทำให้บ้านถูกทิ้งร้างไม่มีคนอยู่อาศัย เหลือแต่เรื่องราวที่อยู่ในความทรงจำว่า บ้านในชนบทดั้งเดิมเคยมีคนอยู่อาศัยอย่างมีความอบอุ่น

4.1.2 การประกอบอาชีพ

ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น ทำให้เข้าใจว่าคนไทยมีประกอบอาชีพหลากหลาย อาชีพที่สำคัญ คืออาชีพเกษตรกรที่สืบทอดมาจากครอบครัว แม้ว่ารุ่นต่อ ๆ มาเรียนจบการศึกษาชั้นสูง แต่ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาใช้เป็นประโยชน์ได้กับประสบการณ์ที่ได้เรียนจากครอบครัว ดังตัวอย่าง

เขาเป็นชาวสวน โคมากับมัน และภาคภูมิใจในการเป็นชาวสวน เขาเรียนจบ ปวส.
ด้านการเกษตร แต่ความรู้ที่ใช้ในเรือกสวนเกิดจากประสบการณ์ของเขาเองมากกว่า...แหมง
มองท้องฟ้าเกลี้ยงกลามือยามเช้า แล้วพยากรณ์ได้แม่นยำว่าบ่ายวันนั้นมีฝน

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2548)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยมีอาชีพหลัก เป็นเกษตรกรสืบทอดมาจากครอบครัวหรือบรรพบุรุษ เป็นอาชีพที่คนไทยภาคภูมิใจ สะท้อนให้เห็นว่าความรู้ที่เรียนมาไม่มีประโยชน์ที่นำมาใช้ได้เหมาะกับชีวิตจริง คนไทยสามารถเรียนรู้มาจากการกระทำจากการช่วยครอบครัวทำมาก่อน ความรู้จากครอบครัวทำให้มีความสามารถ ดังเช่น การพยากรณ์ได้ว่าฝนจะตกเมื่อใด เป็นความรู้จากประสบการณ์ที่ดีกว่าเรียนในโรงเรียน

4.1.3 การคมนาคม

เรื่องสั้นสะท้อนภาพการคมนาคมของคนไทยที่มีพาหนะหลากหลาย เช่น มอเตอร์ไซค์ รถยนต์ส่วนตัว รถไฟ
สังคมไทยมีรถจำนวนมากและขับเร็ว ดังตัวอย่าง

ข้ามทางรถไฟในห้านาทีต่อมา แล้วต้องหยุดนิ่งต่อท้ายแถวรอสัญญาณไฟ...น้ำยังคงหยด
ลงจากหลังคากันสาด คนเดินหลีกเลี่ยงน้ำบนฟุตปาธ มอเตอร์ไซค์แทรกตัวไปตามช่องระหว่างรถ
แต่ละคัน เพื่อออรรวมด้านหัวขบวน คนข้ามถนนลัดเลาะตามช่องระหว่างท้ายรถกับหน้ารถ และยิ่ง
เร่งฝีเท้าเมื่อกลุ่มควันคลบขึ้นทั่วถนน ไฟเขียวเปิด มอเตอร์ไซค์พุ่งพรวดออกไป

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2548)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า การคมนาคมในสังคมไทยมีความสับสนวุ่นวาย มีพาหนะต่าง ๆ เช่น
มอเตอร์ไซค์ รถไฟ รถยนต์ส่วนตัว มีปัญหาของการจราจรเกิดขึ้น ทำให้คนไทยใช้เวลาในการเดินทาง คนไทย
ส่วนมากเลือกใช้มอเตอร์ไซค์ เพราะสามารถขับแทรกเข้าช่องระหว่างรถอย่างรวดเร็วและประหยัดเวลา นอกจากนี้
คนไทยเดินทางไม่มีระเบียบ ทำให้เกิดอุบัติเหตุง่าย

4.2 ภาพสะท้อนด้านความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย

เรื่องสั้นสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย 3 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง ครอบครัวของคนไทยมีสมาชิกสามรุ่น มีย่า พ่อ แม่ กับลูก เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์
หลานรักขามาก หาเรื่องทีสนุกมาให้ย่ายิ้มแฉ่งแจ่มใส ครอบครัวนี้อยู่ร่วมชีวิตอย่างมีความรักและความอบอุ่น
ดังตัวอย่าง

กลับจากโรงเรียนในบางวัน ฉันวิ่งเร็วจี๋เมื่อยิ่งใกล้ถึงบ้าน

“หนืออะไรมาอีกละหือ” ย่าถาม

“เปล่าหนึ่” จะจี๋ก็เลยเดิน ย่าหัวเราะ วันไหนอารมณ์ดี ฉันมักหาเรื่องมาให้ย่าหัวเราะ

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2550)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัวไทยมีความอบอุ่น ยากับหลานมีชีวิตมีความสุข หลานพยายามหาเรื่องที่สนุกให้ย่ายิ้มแย้มแจ่มใส ดังนั้นเมื่อหลานเลิกเรียนก็รีบวิ่งกลับบ้าน เพราะที่บ้านมีย่า แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัว

4.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในสังคม

เรื่องสั้นได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ในสังคม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน สะท้อนว่า สังคมไทยต่อไปเป็นสังคมคนสูงอายุ โดยกล่าวถึงชมรมผู้สูงอายุที่ต้องรู้ชีวิตที่ดีโดยปรับตัว และการหาความสุข โดยมีเพื่อนเป็นสัตว์เลี้ยงสัตว์ ดังตัวอย่าง

ยังดีที่มีชมรมผู้สูงอายุ แม่พอได้คุยผ่อนคลายบ้างเมื่อถึงวันศุกร์ทั้งยังได้แลกเปลี่ยนหนังสือธรรมะกลับมาอ่าน วันคืนค่อย ๆ ล่วงไป... แม่ค่อย ๆ ห่างกันคุยเรื่องปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้านออกไป โทรศัพท์มาแต่ละคนก็มักเป็นเรื่อง ใ้อุ่น เรื่องเห็บที่เนื้อตัวมัน เห็บที่อยู่ตามซอกมุมบ้าน...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2549ก)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยในอนาคตมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีคนสูงอายุมากขึ้นจึงสะท้อนเรื่องของผู้สูงอายุที่ต้องมีโอกาสนหาเพื่อนคุยกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อไม่ให้มีความเหงา ได้พูดเรื่องต่าง ๆ ได้ มีเพื่อนช่วยเหลือกัน ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น โดยเฉพาะคนสูงอายุควรเลี้ยงสัตว์จะช่วยให้มีความสุขมากขึ้น

4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก

เรื่องสั้นได้กล่าวถึงครอบครัวที่มั่นคงมาจากความรัก ทำให้คนไทยมีครอบครัวที่มั่นคง หากสามีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต ทำให้ชีวิตของภรรยาไม่มีความสุข เป็นครอบครัวที่อ่อนแอ ดังตัวอย่าง

ความโกรธที่มีต่อเพื่อนนั้นหนักหน่วง แม่รู้สึกชีวิตล้มเหลว บางทีการที่แม่ยืนยันจะอยู่คนเดียว... ในความน้อยเนื้อต่ำใจอยู่บ่อย ๆ ว่าไม่มีใครอยู่เป็นเพื่อนดูแล แม่จะขอตายให้ตัวอยู่ในบ้านหลังนี้ ตายไปตายที่ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครสนใจ...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2549ก)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึงความรักระหว่างคู่รักที่เป็นสามีภรรยามีบทบาทสำคัญของชีวิตของครอบครัว ความรักทำให้ครอบครัวมีคนดูแลอย่างอบอุ่น หากสามีเสียชีวิต ภรรยาไม่มีความสุข ครอบครัวไม่มั่นคงและไม่มี ความหวัง จนทำให้ภรรยาคิดสั้นอยากตายไปด้วยกัน สะท้อนให้ว่าความรักมีความสำคัญในชีวิตของคนในครอบครัว

4.3 ภาพสะท้อนด้านคุณธรรม

เรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 สะท้อนให้เห็นคุณธรรม 5 ด้าน ดังนี้

4.3.1 ความซื่อสัตย์

เรื่องสั้นได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ของลุงเลี้ยงหมูพันธุ์ ดังตัวอย่าง

ข้าพุดตามจริงป้าว่า ลงคนเราคิดเรื่องซื่อเรื่องขายก็ควรอยู่บนความซื่อสัตย์ หมูนั้นต้องเห่มีนสาว...คนแปลกหน้าพูด "ฮ้า" มันเป็นแม่พันธุ์ที่ดี มันนี้แหละคือแม่พันธุ์ ชั้นยอดมีที่สุด หมูที่แสนจะแข็งแรง คล่องแคล่วปราดเปรียว หมูที่แสนจะร่าเริง มันต้องให้ลูกหมูที่ดีแก่คุณ... หมูที่แสนวิเศษ หมูซึ่งเหมาะที่จะเป็นแม่พันธุ์ตัวนั้น

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2550)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึงคนเลี้ยงหมูพันธุ์ไม่ซื่อสัตย์ สะท้อนว่า คนไทยต้องมีความซื่อสัตย์และความบริสุทธิ์ใจ พุดความจริงไม่หลอกลวง หากไม่มีความซื่อสัตย์ จะไม่ได้ความน่าไว้วางใจ ดังเช่น คนเลี้ยงหมูพันธุ์เพื่อขาย ลูกได้หลอกลวงว่าเป็นหมูพันธุ์ที่ดีและแข็งแรง เป็นหมูที่แสนวิเศษ แต่ความจริงเป็นหมูที่ไม่ดี

4.3.2 ความกตัญญู

เรื่องสั้นได้กล่าวถึงคนไทยต้องมีความกตัญญูต่อพ่อแม่และแสดงออกอย่างเหมาะสม ไม่ใช่ซื้อของกินมากมายมาให้แม่ ดังตัวอย่าง

นาน ๆ ได้กลับไปเยี่ยมบ้านสักหน พี่สาวชดเชยด้วยการซื้อของกินไปฝากแม่เสียเยอะเยอะ แม่สูมน้ำไว้นานแน่นดูเย็น เมื่อผมมีโอกาสกลับลงไปเยี่ยมบ้านแต่ละหน เปิดตู้เย็นเป็นต้องพบพวกขนมเค้ก ขนมปังขึ้นรา ทุเรียนเริ่มออกเนื้อสีคล้ำคากล่องโคม ฝรั่งเน่าแล้วแกงจับตัวแข็งอยู่ในถุง และข้างนอนก้นอยู่ในถ้วย ผิวจับฝ้าขาว

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2549ก)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความคิดว่าความกตัญญูต่อแม่คือให้วัตถุสิ่งของ แต่ไม่มีเวลามาเยี่ยมแม่ และไม่มีเวลาดูแลแม่ จนแม่มีของมากมาย และเน่าเสีย สะท้อนให้เห็นว่า ลูกให้แก่ของกินกับแม่ แต่ไม่มีเวลาดูแลแม่ ไม่ใช่การมีความกตัญญูกับแม่อย่างแท้จริง ผู้แต่งจึงให้ข้อคิดว่า สังคมไทยควรมีกตัญญูต่อพ่อแม่ด้วยวิธีที่ถูกต้องจะทำคือ ไปเยี่ยมเยียนพ่อแม่อย่างสม่ำเสมอ

4.3.3 ความรับผิดชอบ

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง ในสังคมไทยคนไทยควรมีความรับผิดชอบต่อ หารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ให้ครอบครัวมีชีวิตที่ดี ดังตัวอย่าง

เขาชอบลูกเต้ามาตามบ้านเกิด เขาต้องรับผิดชอบทุกอย่าง ออกแรงหนักหน่วงหนักเพื่อประคับประคองนาวาชีวิตต่างจังหวัด สำหรับเขาแล้ว เงินทองไม่ได้ไหลล่องมือเช่นในกรุงเทพฯ แต่เขาก็ต้องหยิบยื่นชีวิตที่ดีที่สุดแก่ลูกเมีย ลูกและเมียต้องดีที่สุด หรืออย่างน้อยก็ต้องไม่แย่กว่าเดิม

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2548)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนมีแนวคิดว่า คนไทยควรมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเฉพาะผู้ชายที่เป็นหัวหน้าของครอบครัว มีหน้าที่ทำให้ครอบครัวมีชีวิตมั่นคงและดูแลครอบครัว พยายามหารายได้เพื่อดำรงชีวิตของครอบครัว ให้มีชีวิตอย่างความสุขและความอบอุ่น

4.3.4 ความขยันหมั่นเพียร

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง คนไทยเป็นเกษตรกรคนขยันหมั่นเพียร แม้มีเงินน้อยก็พยายามส่งลูกไปเรียนจบปริญญาทุกคนให้ได้ คนไทยจึงเป็นคนที่ทำงานตั้งแต่เช้า นอกจากทำนอกร้างงานอื่น ๆ มาทำด้วยเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่าง

แต่ต่อชีวิตด้วยลำแข้ง จนส่งเสียลูก ๆ เรียนจบปริญญาทุกคน ลำพังเพียงเงินเดือนน้อยนิดของพ่อ อาจส่งพวกเราไปไม่ถึงฝั่ง แม่ลงนาเมื่อถึงฤดูกลาด แม่ไปตระเวนซื้อพวกพืชผักผลไม้

จากบ้านเรือนต่าง ๆ รวบรวมไปขายทำกำไรในตลาดอำเภอ แม่ยังมีที่แปลงเล็ก ๆ หลังบ้าน กัน
ส่วนไว้เป็นสวน ปลูกส้มสุกสุก ลูกไม้และพืชสวนครัว ผลผลิตพวกนี้นับเป็นรายได้หลักของแม่

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2549ก)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึงคนไทยในสังคมไทยจะมีชีวิตที่ดีต้องมีความขยันหมั่นเพียร ทำงานหนักเพื่อ
ส่งลูก ๆ ไปเรียนระดับสูง ทำนาและทำงานต่าง ๆ อย่างอดทน โดยเฉพาะผู้หญิง หนักเอาเบาสูไม่ท้อแท้ที่อดอຍ
เพื่อเลี้ยงดูแลครอบครัว ให้แนวคิดที่ว่าความขยันหมั่นเพียรจะเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในชีวิตของคนไทย

4.3.5 การช่วยเหลือกัน

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง คนไทยมีการช่วยเหลือกันในครอบครัวและจะป้องกันอันตรายจากคนอื่น ดังตัวอย่าง
พวกเขาเป็นพี่น้องกัน จึงต้องช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน... ทั้งวี สาราญ และครูสวัสดิ์
ต่างสอนให้ลูกรู้สึกเช่นนั้น ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ่อยหนที่ลูกครูสาราญท้อเรื่องชกต้อย
...ครูสวัสดิ์ ซึ่งนุ่มน้อมอ่อนแอ เป็นลูกไล่ของเพื่อนในชั้น สองหรือสามหนที่ครูอนุบาลนำเรื่อง
มาฟ้องพ่อแม่ของแก... ทั้งครูสวัสดิ์และครูสาราญกลับเห็นว่าลูกทำถูกต้องแล้ว ลูกของพวกเขา
เป็นคนสู้คน ไม่หงอ ไม่ยอมให้ใคร...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2549ค)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือหรือความรักของพี่น้องในครอบครัว และพ่อแม่หรือสมาชิกของ
ครอบครัวเป็นตัวอย่างของเด็ก นอกจากสอนให้เด็กช่วยเหลือคนอื่น ยังต้องเป็นตัวอย่างที่ดีสอนให้เด็กได้เรียนรู้ด้าน
พฤติกรรมที่ถูกต้อง คนไทยจึงเป็นคนมีน้ำใจช่วยเหลือกันและการดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงในสังคมไทย

4.4 ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ

เรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 สะท้อนให้เห็นความเชื่อ 4 ด้าน ดังนี้

4.4.1 ความเชื่อเรื่องกรรม

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง คนไทยมีเชื่อว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งมีความเชื่อว่าทำเรื่องดีก็จะไปเกิดเป็นดวงดาว
ดังตัวอย่าง

“ทุกคนเลยหรือเปล่านั้น ที่ไปเกิดเป็นดวงดาว”

“ต้องเป็นคนดีถึงจะได้ไปเกิดบนนั้น” ย่าบอก

ฉันแหงนมองท้องฟ้าอีกครั้งแล้วพลั้งร้องขึ้น

“คนดีมีเยอะเหลือเกิน ดาวเต็มฟ้าไปหมดเลย”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2550)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนไทยมีความเชื่อเรื่องกรรม คนดีหลังตายจะขึ้นสวรรค์ที่มองเห็นเป็น
ดวงดาว หากทำกรรมดีก็ได้รับความสุขความเจริญ กรรมดีจึงเหมือนกัลยาณมิตรที่คอยให้ความอุปการะและส่งเสริมให้
ประสบแต่ความสุขและความเจริญ แต่ถ้าทำกรรมชั่ว ก็จะถูกล้างผลาญให้ประสบแต่ความทุกข์และความเสื่อม

4.4.2 ความเชื่อเรื่องการเกิด

เรื่องสั้นได้กล่าวถึงคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการเกิด เชื่อว่ามนุษย์เกิดจากฟ้าเป็นดาวตกลงมาจึงไม่ควรชื้อดาว เพราะจะทำให้เด็กไปจะเกิดในท้องหมา ถือว่าเป็นเรื่องการโชคร้าย ดังตัวอย่าง

อย่างบอกว่าน้องจะลงมาจกฟ้า เป็นดาวตกลงมา อันชีให้ยาคู ชิว...ย่าเอ็งขึ้น เอ็งอย่าชื้อแบบนั้น เดียวเด็กก็ไปเกิดในท้องหมาหรือค เด็กเกิดในท้องหมาได้คด้วยหรือ?ฉันสงสยดาวตกกินเทวดาน้อย ย่าบอก จูติลงมาจกสวรรค์เพื่อเกิดเป็นชีวิตใน โลกมนุษย์ แล้วเทวดาเกิดในท้องหมาคด้วยหรือ? ฉันยังสงสยชีวิตถือกำหนดขึ้น ได้ทั้งนั้น ไม่ว่าในหมูหมาว้วควาย อย่ามีมมมมมที่นำกล้วฉันจองไม่ชื้อเมื่อเห็นดาวตกอีก

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2550)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึง คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการเกิด คนไทยเชื่อว่ามนุษย์เกิดจากท้องฟ้า และเป็นดวงดาวที่ลงมา จึงห้ามชื้อดาว การชื้อดาวทำให้มนุษย์เกิดในท้องหมา หมาเป็นสัตว์ที่ต่ำค้อย หมายถึงชีวิตต่ำค้อย คนไทยจึงมีข้อห้ามชื้อดาวที่เป็นเรื่องที่ไม่สิริมงคล

4.4.3 ความเชื่อเรื่องเทวดา

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง ดวงดาวที่อยู่เต็มท้องฟ้า เปรียบเสมือนเทวดา วันหนึ่งเทวดาได้ร่วงหล่นจากท้องฟ้าเพื่อ จูติเป็นมนุษย์ ดังตัวอย่าง

จะไปเกิดเป็นดวงดาวอยู่บนท้องฟ้าดาวที่เห็นแต่ละดวงคือเทวดาของย่านั่นเอง แล้ววันหนึ่งเมื่อได้เวลาดาวเหล่านั้นก็ร่วงลงมาเกิดเป็นคนอีกที วนเวียนอยู่เช่นนี้ไม่มีวันสิ้นสุด คราวนี้ฉันเข้าใจแล้วแหละว่าที่น้องไม่มีฟันไม่ใช่เพราะว่าน้องจะตาย แต่เพราะน้องเพิ่งเป็นเทวดาลงมาเกิด

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2550)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื่อว่า เทวดาร่วงหล่นจากท้องฟ้าจูติเป็นมนุษย์ เทวดานั้นมีอายุขัยและเวลาที่จะเสวยบุญ เมื่อหมดบุญก็ต้องกลับลงมาเกิดเป็นมนุษย์ สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะอยู่ในภูมิภาคใด ต้องลงมาใช้กรรม และยอมเวียนว่ายตายเกิดเป็นวัฏสงสารตามผลแห่งกรรมของตน

4.5 ภาพสะท้อนด้านประเพณี

เรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 สะท้อนให้เห็นประเพณี 2 ประเภท ดังนี้

4.5.1 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา

เรื่องสั้นได้กล่าวถึง ประเพณีในครอบครัวที่ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน คือการสวดมนต์ไหว้พระ และแผ่ส่วนบุญส่วนกุศลให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ดังตัวอย่าง

ทุกคืนก่อนนอน ย่าไหว้พระ ย่านั่งพนมมือและจ้องมองหึ่งพระครั้งละนาน ๆ บางหนย่าก็พิมพ์่ายูกนเดียว “ย่าพูดกับใคร” “ปู่ของเอ็ง ย่าตอบ” “ย่าเห็นหรือปู่ตายไปนานแล้ว ฉันไม่เคยเห็นหน้าปู่” “เห็นสิ และปู่ของเอ็งก็มองลงมาเห็นเราทั้งสองคนเหมือนกัน”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2550)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เมื่อคนไทยเชื่อเรื่องกรรมและวิญญาณ จึงสวดมนต์ไหว้พระขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กราบไหว้พระที่จะพุทธรูป ตลอดจนแม่เมตตาแม่ส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่เพื่อนมนุษย์หรือบรรพบุรุษ ด้วยการตั้งจิตอธิษฐานขอให้สัมฤทธิ์ผลตามปรารถนา จัดว่าเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นประจำของคนไทย

4.5.2 ประเพณีเกี่ยวกับการทำเกษตร

เรื่องสั้นได้กล่าวถึงประเพณีทำขวัญข้าวเพื่อบูชาพระแม่โพสพ เพื่อให้ทำนาได้ผลดีมีความอุดมสมบูรณ์ มีการกล่าวมา สรรเสริญเป็นคำขวัญเป็นถ้อยคำไพเราะ ดังตัวอย่าง

เมื่อเสียงสุดท้ายพลัดจากผืนดินขึ้นสู่เรือน หมอทำขวัญข้าวจึงต้องเดินทางมา แกมาเพื่อ
สรรเสริญคุณแม่โพสพ สรรเสริญคุณของดินดำ น้ำฟ้า และแสงแดดฉาย สรรเสริญคุณบรรพบุรุษที่
แปรท้องทุ่งเป็นแหล่งสมบูรณ์ หมอทำขวัญข้าวในชุดนุ่งขาว ห่มขาวเดินสายสิญจน์ซึ่งถักจาก
หญ้าคาไปตามซ็อรอบเรือนข้าว

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2549ข)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เมื่อคนไทยทำนามีความเชื่อเรื่องแม่โพสพว่า เป็นเทพธิดาหรือเทพีประจำพืชพรรณธัญญาหาร ซึ่งหมายถึงข้าว ถือว่าเทพธิดาเป็นผู้ที่คุ้มครองดูแลต้นข้าวให้เจริญมีงอกงาม ให้ผลิตผลอุดมสมบูรณ์ เป็นความเชื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่ของชาวนา จึงมีการประกอบพิธีเพื่อบูชาหมอทำขวัญข้าว เตรียมเครื่องเช่น ไหว้บูชา โยงสายสิญจน์รวมทั้งกล่าวบทสรรเสริญด้วยน้ำเสียงท่วงทำนองที่ไพเราะ เป็นการขอคุณพระแม่โพสพ ดิน น้ำ แสงแดด และบรรพบุรุษที่ให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ผืนนา

5. การอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องนี้พบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 ให้ความรู้และความเข้าใจในด้านความเป็นอยู่ของคนไทย ที่อยู่อาศัยที่เป็นบ้านในสวนเป็นครอบครัวใหญ่ในอดีต เมื่อลูกหลานเติบโตได้ย้ายออกไปจึงกลายเป็นบ้านร้างในปัจจุบัน คนไทยมีอาชีพเป็นเกษตรกร การคมนาคมมีความสับสนวุ่นวาย โดยเฉพาะในเมือง คนในสังคมชนบทมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อบอุ่น ในอนาคต เมื่อเป็นสังคมผู้สูงอายุ คนไทยต้องปรับวิถีชีวิตให้มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักที่มีผลกระทบต่อครอบครัวและการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว คนไทยมีความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียรและการช่วยเหลือกัน คนไทยเชื่อเรื่องกรรม การทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีความเชื่อเรื่อง การเกิดและมีความเชื่อเรื่องเทวดา มีประเพณีไหว้พระเพื่อขอพรและแม่เมตตา มีประเพณีทำขวัญข้าว ภาพสะท้อนในเรื่องสั้นเหล่านี้ สอดคล้องกับ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547) กล่าวว่า วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ สะท้อนสภาพสังคมทั้งเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งชีวิตจิตใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เขียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Li Yuanchun, 2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556” พบว่า เรื่องสั้นสะท้อนภาพสังคมไทยและคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทย การมีความกตัญญูการมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีความซื่อสัตย์ โดยกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิตร่วมโลกและกระตุ้นให้หวงแหนธรรมชาติ

6. บทสรุป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548 - 2550 จำนวน 40 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า คนไทยมีสภาพความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านในสวน เป็นครอบครัวใหญ่ ต่อมาเป็นบ้านร้างเพราะลูกหลานเติบโตได้ย้ายออกไป คนไทยมีประกอบอาชีพหลากหลายและมีการคมนาคมที่แตกต่างตามสภาพของชนบทและในเมืองครอบครัวไทยมีทั้งครอบครัวที่อบอุ่นและครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น เป็นสังคมกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักก็มีผลกระทบต่อครอบครัว คนไทยมีคุณธรรมที่ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้ คือ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความช่วยเหลือกัน คนไทยเชื่อเรื่องกรรมจากอิทธิพลของศาสนา มีความเชื่อเรื่องการเกิดและมีความเชื่อเรื่องเทวดา คนไทยมีประเพณีพิธีกรรมไหว้พระ และประเพณีทำขวัญข้าว ในการวิจัยต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรวิเคราะห์กลวิธีการแต่งของเรื่องสั้นกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ และควรวิเคราะห์ความขัดแย้งในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์

7. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถเป็นอย่างดีจากรองศาสตราจารย์ ธิดา โมสิกรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้ความรู้และให้คำแนะนำในการแก้ไขรายงานการวิจัย และให้กำลังใจทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

8. เอกสารอ้างอิง

กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2548). *โลกหมุนรอบตัวเอง*. กรุงเทพมหานคร: นาค.

_____. (2549ก). *รอบบ้านทั้งสี่ทิศ*. กรุงเทพมหานคร: นาค.

_____. (2549ข). *นิทานประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: นาค.

_____. (2549ค). *กวีตาย*. กรุงเทพมหานคร: นาค.

_____. (2550). *คนตัวเล็ก*. กรุงเทพมหานคร: นาค.

ข วัญ ยืน ลูกจันทร์. "ความเป็นมาของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์". [ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา:

<http://www.happyreading.in.th/article/detail.php?id=145> [15 กันยายน 2560]

ตรีศิลป์ บุญจรรย์. (2547) นวนิยายกับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2544). *คู่มือการเขียนเรื่องสั้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญา.

Li Yuan Chun. (2558). ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นรางวัลนาถอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.